

Dariusz Głuszczyk – Wniosek do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 1 czerwca 2016 r. o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia

Załącznik 2. Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze

AUTOREFERAT

charakteryzujący dorobek i osiągnięcia naukowe

dr Dariusz Głuszczyk

Jelenia Góra, dnia 1 czerwca 2016 roku

Strona 2 z 26

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Dariusz Głuszczyk'.

1. Podstawowe informacje o habilitancie

1.1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

- Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii nadany dnia 22 lutego 2002 roku przez Akademię Ekonomiczną im. O. Langego we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Banki regionalne w polskim systemie bankowym*. Promotor w przewodzie doktorskim – prof. zw. dr hab. Danuta Strahl.

Aktualna nazwa uczelni i wydziału: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki.

- Tytuł magistra nadany dnia 29 czerwca 1993 roku przez Akademię Ekonomiczną im. O. Langego we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze po odbyciu studiów na kierunku ekonomia w zakresie ekonomiki przedsiębiorstwa przemysłowego. Tytuł pracy magisterskiej: *Ryzyko i niepewność w działalności przedsiębiorstwa przemysłowego*. Promotor pracy magisterskiej – dr Henryk Kozarowicz.

Aktualna nazwa uczelni i wydziału: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki.

1.2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych oraz przebiegu pracy zawodowej

Okres (miesiąc, rok)		Nazwa jednostki naukowej	Miejscowość	Stanowisko
od	do			
Szkolnictwo wyższe				
10.1995		Akademia Ekonomiczna/ Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	Jelenia Góra	Asystent Adiunkt (od 05.2002)
11.2001	09.2002	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (3/5 etatu)	Legnica	Wykładowca
10.2002	06.2003	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa	Legnica	Wykładowca
10.2003	09.2008	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa	Legnica	Wykładowca Zastępca Dyrektora Instytutu Zarządzania Przedsiębiorstwem (10.2003-08.2007)

Okres (miesiąc, rok)		Nazwa zakładu pracy	Miejscowość	Stanowisko
od	do			
Bankowość				
08.1993	06.1994	Bank Zachodni S.A.	Jelenia Góra	Stażysta, Inspektor
07.1994	04.1995	Polski Bank Inwestycyjny S.A.	Jelenia Góra	Asystent bankowy Specjalista bankowy
05.1995	06.1997	Bank Zachodni S.A.	Jelenia Góra	Inspektor kredytowy
Ubezpieczenia				
07.1997	03.1998	Powszechny Zakład Ubezpieczeń Oddział Okręgowy	Wrocław	Starszy inspektor ekonomiczny
11.1998	12.1999	TUR POLISA S.A.	Jelenia Góra	Zastępca Dyrektora ds. Akwizycji

2. Dorobek i osiągnięcia naukowe

2.1. Osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595, tekst ujednolicony)

Monografia naukowa:

Głuszczyk Dariusz (2015), *Finansowanie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Seria: Monografie i Opracowania nr 262.

Recenzenci wydawniczy:

- prof. zw. dr hab. Wanda Gaczek, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
- prof. zw. dr hab. Ewa Okoń-Horodyńska, Uniwersytet Jagielloński

Cel naukowy pracy i osiągnięte wyniki wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Filozofia rozwoju społeczno-gospodarczego, zweryfikowana obrazem współczesnej rzeczywistości, wydaje się operować dwoma aksjomatami. Po pierwsze, zasadnicze siły sprawcze rozwoju tkwią w wiedzy, informacji i innowacyjności, a w triadzie tych czynników szczególną rolę odgrywają umiejętności podmiotów i gospodarek w sferze tworzenia, absorbowania oraz dyfuzji innowacji. Po drugie, kluczem sukcesu rynkowego jest stymulowanie innowacyjności na szczeblu regionalnym, gdyż nowe lub istotnie ulepszone rozwiązania powstają na bazie sprzężeń zwrotnych między zróżnicowanymi podmiotami życia społeczno-gospodarczego, a większość z nich zachodzi właśnie na tym poziomie. Spostrzeżenia te, choć wyraźnie określają kierunek i przestrzeń pożądanych działań, nie rozwiązują wszystkich problemów. Zasadniczą kwestią

staje się finansowanie procesów innowacyjnych przedsiębiorstw na poziomie regionalnym.

Wizje kształtowania innowacyjnych gospodarek regionów nie spełnią się bez źródeł ich finansowania, a zależności tej towarzyszą niepokojące i trafne diagnozy. Przykładowo, „wadą główną dolnośląskiego systemu finansowania innowacji jest jego brak” [Sejmik Województwa Dolnośląskiego 2005, s. 37]. Obraz ten bynajmniej nie wyróżnia Dolnego Śląska spośród innych województw. Z podobną sytuacją borykają się pozostałe regiony. „Brak dostępu do kapitału jest największą barierą rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. Jest ona szczególnie uciążliwa dla rozwijających się firm opartych na wiedzy i nowych technologiach, nieposiadających zabezpieczenia w majątku trwałym” [Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego 2005, s. 32]. W tych okolicznościach zasadne wydaje się podjęcie badań nt. finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw z uwzględnieniem regionalnych aspektów tych procesów.

Zasadnicze cele moich badań powiązałem z potwierdzeniem lub falsyfikacją czterech hipotez. Wstępnie przyjąłem, że:

- zasadniczym źródłem finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski są środki własne firm, nieznacznie dopełniane kredytami bankowymi, co zawęża spektrum możliwych do wykorzystania środków na pokrycie kosztów nowych lub istotnie ulepszonych rozwiązań produktowych i procesowych (H_1),
- krajowe i regionalne działania finansowe, które są komponentem procesów innowacyjnych przedsiębiorstw, dezorganizuje występująca luka finansowa i kapitałowa – wiele projektów innowacyjnych nie znajduje źródeł finansowania (H_2),
- oferowana pomoc publiczna (Krajowy Fundusz Kapitałowy, kredyt technologiczny, centra badawczo-rozwojowe) nie wypełnia luki finansowej i kapitałowej, a ponadto przeczy idei wyrównywania międzyregionalnych dysproporcji rozwojowych (H_3),
- regionalne strategie innowacji nie prowadzą do rozwiązania problemu luki finansowej i kapitałowej, gdyż nie kształtują powiązań w grupie dawców kapitału, które mogłyby przekształcić zbiór tych jednostek w całościowe, uporządkowane środowisko – brak strategicznych propozycji bądź ich konkretyzacji i implementacji (H_4).

Uporządkowaną sekwencję postawionych hipotez badawczych dopełniłem definiując cele pracy. Ich wiązkę ogniskuje **ocena sytuacji w sferze wykorzystywanych źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski oraz identyfikacja występujących barier w tym zakresie wraz z ustaleniem sposobów ich przezwyciężania na tle podejmowanych i ewentualnie rekomendowanych działań bądź rozwiązań** (C_G), a rozwijają cele szczegółowe, za które przyjąłem (C_P):

- opracowanie typologii źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (C_{P1}),

- ocenę rozwiązań Oslo Manual i GUS w zakresie gromadzenia danych na temat źródeł i barier finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (C_{P2}),
- ustalenie struktury źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski na bazie danych statystyki publicznej za lata 2006-2011 (C_{P3}),
- identyfikację ekonomicznych przeszkód działalności innowacyjnej przedsiębiorstw i ich rangi w regionach Polski w oparciu o sprawozdania o innowacjach w przemyśle i sektorze usług za lata 2006-2011 (C_{P4}),
- ocenę krajowych form finansowego wsparcia procesów innowacyjnych przedsiębiorstw z uwzględnieniem regionalnych aspektów tej pomocy w latach 2006-2011 (C_{P5}),
- ocenę regionalnych form finansowego wsparcia procesów innowacyjnych przedsiębiorstw na bazie rozwiązań regionalnych strategii innowacji i ich implementacji (C_{P6}),
- ustalenie wiązki działań podtrzymujących, utrwalających i wzmacniających zorganizowane formy finansowego wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski (warunek – falsyfikacja hipotez H_1 , H_2 , a przede wszystkim H_3 , H_4) lub alternatywnie opracowanie modelu regionalnego systemu finansowania działalności innowacyjnej (C_{P7}).

Kolejne, oznaczone alfanumerycznie cele są ściśle ze sobą powiązane. Pierwszy z nich (C_{P1}) tworzy podstawę do oceny zakresu gromadzonych danych statystycznych na temat źródeł i barier finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. Ocena rozwiązań Oslo Manual i GUS w tym zakresie (C_{P2}) warunkuje prawidłowe odczytywanie i analizowanie informacji zestawianych na bazie sprawozdań o innowacjach w przemyśle i sektorze usług (C_{P3} , C_{P4}). Identyfikacja źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski (C_{P3}) umożliwia ocenę stopnia wykorzystania poszczególnych środków (np. własnych, kredytowych) na pokrycie kosztów nowych lub istotnie udoskonalonych rozwiązań, a jej dopełnieniem są ekonomiczne bariery procesów innowacyjnych (C_{P4}). Ustaleń tych, niezależnie od wyników, trudno nie skonfrontować z krajowymi oraz regionalnymi rozwiązaniami w sferze finansowego wsparcia na rzecz opracowywania, wdrażania i/lub absorbowania innowacji (C_{P5} , C_{P6}), bo są one ich pochodną, naturalną zaś konkluzją takiej wiązki celów jest zaproponowanie działań podtrzymujących, utrwalających i wzmacniających zaobserwowane prawidłowości bądź alternatywnie eliminujących występujące zakłócenia (C_{P7}). Tak przemyślane komponenty zasadniczego celu pracy określiły główny nurt prowadzonych przeze mnie badań, ale składowe te umożliwiły również:

- określenie procedury i kryteriów wyboru środków i/lub podmiotów finansujących działalność innowacyjną przedsiębiorstw (obszar C_{P1}),
- zakreślenie kierunków modyfikacji sprawozdań o innowacjach w przemyśle i sektorze usług w zakresie danych dotyczących źródeł i barier finansowania procesów innowacyjnych przedsiębiorstw (obszar C_{P2}).

Przedstawione hipotezy i cele pracy odślaniają jej dążenia poznawcze, metodyczne i aplikacyjne (rys. 1).

Hipotezy pracy	Cele pracy (składowe C _G)	Dążenia pracy		
		poznawcze	metodyczne	aplikacyjne
	C _{P1}	•	•	•
	↓			
	C _{P2}		•	•
	↓			
H ₁ {	C _{P3}	•		
	↓			
H ₂ {	C _{P4}	•		
	↓			
H ₃ {	C _{P5}	•		
	↓			
H ₄ {	C _{P6}	•		
	↓			
	C _{P7}			•

Rys. 1. Hipotezy i cele pracy na tle dążeń poznawczych, metodycznych oraz aplikacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

W postępowaniu badawczym posłużyłem się m.in. metodami statystyki opisowej i badania dokumentów. Ich tok postępowania wykorzystałem w analizie materiałów statystycznych ukierunkowanej na identyfikację źródeł i barier finansowania procesów innowacyjnych przedsiębiorstw, w badaniu raportów instytucji finansowych zorientowanym na ocenę krajowych form wsparcia finansowego innowatorów oraz weryfikacji regionalnych strategii innowacji pod kątem użyteczności ich zapisów na rzecz systemowego finansowania działalności innowacyjnej. Wykorzystane metody, wsparte koncepcyjnym rozwiązywaniem problemów, stały się podstawą formułowania uogólnionych wniosków, a także modelowych propozycji w zakresie finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw na poziomie regionów Polski.

Realizację generalnego celu pracy rozpocząłem od opracowania typologii źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (C_{P1}). Przeprowadzone studia literaturowe dowiodły, że liczne pozycje bibliograficzne:

- identyfikują źródła finansowania bieżącej i rozwojowej działalności przedsiębiorstw, ale nie precyzują, które z nich można łączyć z procesami innowacyjnymi firm,
- koncentrują się na zasadniczych, proinnowacyjnych środkach, instrumentach i/lub podmiotach finansujących innowacje, a tym samym są pozbawione atrybutu kompleksowości,

- ignorują korelację między dostępnością proinnowacyjnych środków i instrumentów a fazami rozwoju przedsiębiorstw (systematyki na tle kapitałów przedsiębiorstwa),

Tab. 1. Środki i instrumenty finansujące innowacje na tle etapów rozwoju innowacyjnej firmy

Finansowanie	Środki/instrumenty finansujące	Faza			
		zasiewu	startu	rozwoju	ekspansji
Własne wewnętrzne	zysk zatrzymany	-	-	+	+
	amortyzacja	-	-	+	+
	przekształcenia strukturalne majątku (sprzedaż zbędnych aktywów)	-	-	-	+
Własne zewnętrzne	wpłaty na kapitał własny	-	+	+	+
	stabilne rozszerzenie struktury własności (nowi udziałowcy, akcjonariusze)	+	+	+	+
	agio (nadwyżka ceny sprzedaży udziału lub akcji spółki kapitałowej nad ich wartością nominalną)	-	-	+	+
	private equity	+	+	+	+
	venture capital	+	+	+	-
	corporate venturing	-	+	+	+
	business angels	+	+	-	-
	seed capital	+	+	-	-
	Obce zewnętrzne	kredyty bankowe	-	+	+
pożyczki osób fizycznych i/lub prawnych		+	+	+	+
leasing		-	+	+	+
obligacje kreujące zobowiązanie w postaci świadczenia pieniężnego		-	-	+	+
franchising		-	+	+	+
środki pomocowe		+	+	+	+
Hybrydowe	obligacje zamienne na akcje	-	-	+	+
	obligacje z prawem do udziału w przyszłych zyskach emitenta	-	-	+	+
	obligacje z prawem pierwszeństwa do objęcia emitowanych w przyszłości akcji	-	-	+	+
	warranty	-	-	+	+
	akcje uprzywilejowane (klauzula wykupu przez emitenta, wypłata dywidendy, podział majątku spółki w przypadku jej upadłości)	-	-	+	+

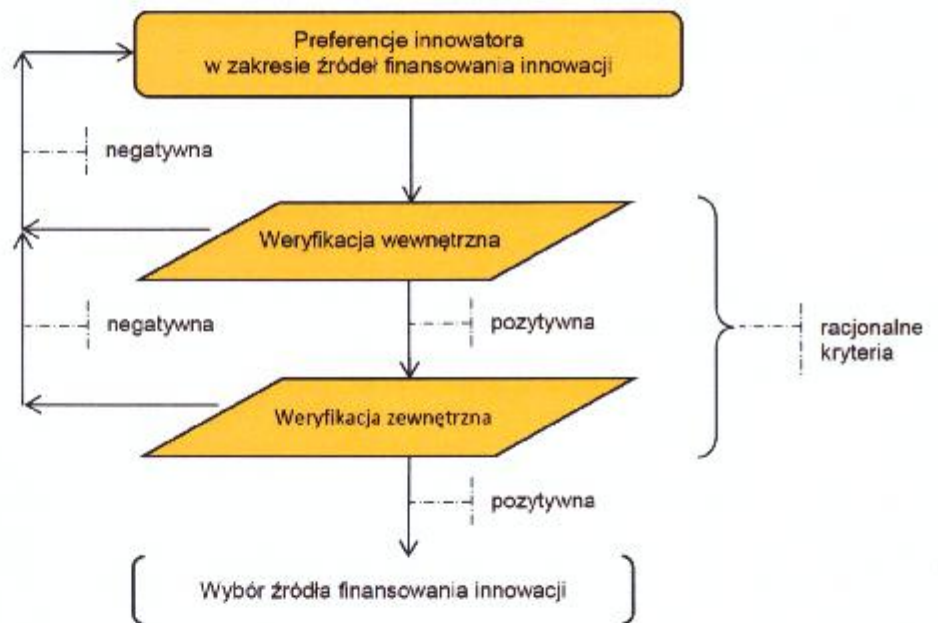
- niedostępne, + dostępne

Źródło: opracowanie własne.

- operują niespójną nomenklaturą (ujęcie przedmiotowe i podmiotowe w obrębie tej samej systematyki), choć nie ma przeszkód, by stosować podejście jednolite,
- stosują nieostre nazewnictwo (np. pod pojęciem rodziny i przedsiębiorstw przemysłowych mogą kryć się pożyczki).

Mankamenty te wyeliminowałem w zaproponowanej systematyce wiążącej uporządkowane – według kryteriów prawa własności oraz źródła pochodzenia – środki i instrumenty finansujące innowacje z fazą rozwoju przedsiębiorstwa innowacyjnego (tab. 1.)

Opracowaną typologię dopełniłem charakterystyką źródeł finansowania działalności innowacyjnej oraz propozycją modelu decyzyjnego ich wyboru (rys. 2). W jego ramach uwzględniłem preferencje innowatora, zdefiniowałem i opisałem kryteria weryfikacji wewnętrznej (dokonywanej przez innowatora) i zewnętrznej (przeprowadzanej przez dawcę kapitału) wraz ze wskazaniem odmiennych ścieżek procesów decyzyjnych, a także dostrzegłem substytucyjność i komplementarność różnych źródeł finansowania działalności innowacyjnej.

Rys. 2. Wybór źródła finansowania innowacji – model decyzyjny
Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzony zabieg systematyzacji (C_{P1}) wzbogacony o model decyzyjny wyboru źródeł finansowania innowacji (obszar celu C_{P1}) ma walory poznawcze, metodyczne i aplikacyjne.

Zgromadzone zasoby wiedzy o środkach i instrumentach pokrywających koszty nowych lub istotnie ulepszonych produktów, procesów, metod marketingu oraz organizacji wykorzystałem do oceny rozwiązań *Oslo Manual* i GUS w zakresie

gromadzenia danych na temat źródeł i barier finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (C_{P2}). Z ich zastosowaniem ustaliłem, że sugerowana procedura badawcza (*Oslo Manual*) opiera się na niedomkniętej systematyce źródeł finansowania innowacji i bardzo uogólnionych, niekompletnych barierach ekonomicznych tych procesów (zbyt wysokie koszty, brak środków finansowych w przedsiębiorstwie, brak zewnętrznych środków finansowych – kapitału wysokiego ryzyka, publiczne źródła finansowania), a także operuje zbyt pojemnymi terminami (np. środki pozyskane od podmiotów z sektora finansowego). Ponadto zauważyłem, że zalecenia *Oslo Manual* mają dość elastyczne ramy (np. nie zostały określone wagi przeszkód i można je definiować na różne sposoby – m.in. cechy porządkowe lub korelowanie czynników utrudniających działalność innowacyjną z ich skutkami) i prowadzą do pobieżnych badań (np. brak potrzeby zbierania informacji o wysokości środków pozyskanych z poszczególnych źródeł) o zbyt krótkiej częstotliwości (raz na dwa lata, a gdy nie pozwolą na to względy ekonomiczne, co trzy lub cztery lata).

Instrukcje te znalazły niepełne przełożenie w polskiej statystyce. Wadą rodzimych rozwiązań w relacji do *Oslo Manual* jest skromniejszy zestaw źródeł i barier finansowania innowacji, zaletą zaś – gromadzenie danych w ujęciu wartościowym, na poziomie regionalnym i z wyższą częstotliwością (rocznie, ale nie we wszystkich aspektach – np. bariery). W innej, pragmatycznej perspektywie oceny zauważyłem, że pozyskiwane dane ze sprawozdań PNT-02 i PNT-02/u: nie pozwalają uchwycić skutków identyfikowanych barier działalności innowacyjnej (np. zaniechanie projektu w fazie opracowywania), opierają się na niejednoznacznych nazwach cech (np. brak definicji środków własnych i zbyt wysokich kosztów innowacji, niejasne określenie funduszy kapitału ryzyka), dotyczą wyłącznie innowacji produktowych i procesowych, mogą być szacunkowe, odnoszą się do prac zakończonych sukcesem lub przerwanych, zaniechanych i niezakończonych do końca określonego roku, a także nie dotyczą przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych, które zatrudniają mniej niż 10 osób.

W dalszej części pracy zaproponowałem, by mankamenty statystyki publicznej w zakresie zbierania danych nt. źródeł i barier finansowania działalności innowacyjnej wyeliminować:

- systematyzując źródła finansowania innowacji na własne wewnętrzne, własne zewnętrzne bez finansowania udziałowego, własne zewnętrzne – fundusze wysokiego ryzyka, obce zewnętrzne i hybrydowe (tab. 2),
- klasyfikując w analogicznym układzie ekonomiczne bariery innowacji (tab. 3),
- zmieniając zasady gromadzenia danych (m.in. populacja docelowa – wszystkie przedsiębiorstwa, coroczne badania ankietowe itd.).

Osiągnięcie drugiego celu rozprawy stworzyło podstawy do prawidłowego odczytywania i analizowania informacji zestawianych na bazie sprawozdań o innowacjach w przemyśle i sektorze usług. Zagregowane dane ze sprawozdań PNT-02 i PNT-02/u wykazały, że w latach 2006-2011 udziały środków własnych w sumie nakładów na procesy innowacyjne były istotnie zróżnicowane. Ich minimalna i maksymalna partycypacja w przemyśle zamykała się w przedziale od 22,6% (2008 r., woj. pomorskie) do 89,5% (2007 r., woj. opolskie), a w sektorze usług od 23,7% (2008 r., woj. wielkopolskie) do 100% (2009 r., woj. świętokrzyskie i 2011 r., woj. opolskie). Rozpiętość tych przedziałów należałoby jednak znacznie

Tabela 2. Źródła finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw – propozycja systematyki danych statystycznych

Źródła finansowania działalności innowacyjnej	Pojemność wyodrębnionych terminów
1. Własne wewnętrzne	zysk zatrzymany, amortyzacja, przekształcenia strukturalne majątku (sprzedaż zbędnych aktywów)
2. Własne zewnętrzne bez finansowania udziałowego	wpłaty właścicieli na kapitał własny, stabilne rozszerzenie struktury własności (nowi właściciele - udziałowcy, akcjonariusze), agio
3. Własne zewnętrzne - fundusze wysokiego ryzyka	private equity, venture capital, corporate venturing, business angels, seed capital
4. Obce zewnętrzne, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kredyty bankowe ▪ pożyczki od osób fizycznych i/lub prawnych ▪ środki pomocowe ▪ inne 	pomoc bezzwrotna leasing, obligacje, franchising
5. Hybrydowe	obligacje zamienne na akcje, obligacje z prawem do udziału w przyszłych zyskach emitenta, obligacje z prawem pierwszeństwa do objęcia emitowanych w przyszłości akcji, warranty, akcje uprzywilejowane

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Finansowe bariery działalności innowacyjnej

Problem	Konsekwencje
<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak możliwości finansowania własnego (wewnętrznego) ▪ brak sposobności finansowania własnego (zewnętrznego) z wyłączeniem finansowania udziałowego ▪ brak dostępu do kapitałów funduszy wysokiego ryzyka, ▪ brak dostępu do finansowania obcego (zewnętrznego) w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> –kredytów bankowych –pożyczek od osób fizycznych i/lub prawnych –środków pomocowych –innym niż wymienionym ▪ brak możliwości korzystania z instrumentów hybrydowych 	<p>Przedsięwzięcie innowacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zrealizowane w niepełnym zakresie ▪ odroczone w czasie ▪ zaniechane

Źródło: opracowanie własne

zawęzić, gdyż roczne udziały środków własnych w sumie nakładów na procesy innowacyjne przedsiębiorstw pokaźnie przewyższały 50% w zdecydowanej większości regionów Polski. Na drugim miejscu w strukturze źródeł finansowania działalności innowacyjnej firm uplasowały się kredyty, które zazwyczaj (corocznie) pokrywały mniej niż 25% kosztów nowych lub istotnie ulepszonych produktów bądź procesów. Wyjątki w tym zakresie miały charakter incydentalny i dotyczyły m.in. firm przemysłowych z woj. pomorskiego (2008 r. – 74,5%) i lubuskiego (2008 r. –

50,2%) oraz usługowych woj. wielkopolskiego (2008 r. – 73,9%) i łódzkiego (2006 r. – 55,9%). W takim uogólnieniu partycypacja środków budżetowych i pozyskanych z zagranicy nie przewyższała odpowiednio 6 i 5% z nielicznymi wyjątkami (C_{P3}). Dane te wyraźnie wskazują, że zasadniczym źródłem finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski są środki własne firm, nieznacznie dopełniane kredytami bankowymi, co istotnie zawężyło spektrum możliwych do wykorzystania środków na pokrycie kosztów nowych lub istotnie ulepszonych rozwiązań produktowych i procesowych (pozytywna weryfikacja pierwszej hipotezy badawczej).

Zidentyfikowane źródła finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw negatywnie dopełnił obraz występujących barier w tym zakresie (C_{P4}). W latach 2004-2006 brak środków finansowych w przedsiębiorstwie lub grupie przedsiębiorstw istotnie odczuwało od 28,3% (woj. lubuskie) do 41,7% (woj. podlaskie) firm przemysłowych oraz od 16,5% (woj. kujawsko-pomorskie) do 32,0% (woj. zachodniopomorskie) podmiotów usługowych. W kolejnej edycji badań, dotyczącej lat 2008-2010, sytuacja ta nie uległa zasadniczej zmianie. Na wysokie znaczenie tej przeszkody wskazywało od 28,8% (woj. małopolskie) do 38,5% (woj. lubelskie i podkarpackie) jednostek przemysłowych oraz od 20,0% (woj. podlaskie) do 29,5% (woj. podkarpackie) przedsiębiorstw usługowych. Przeszkodą dla innowacji o wysokim znaczeniu okazał się również brak środków finansowych ze źródeł zewnętrznych. W latach 2004-2006 problem ten akcentowało od 22,6% (woj. pomorskie) do 35,7% (woj. mazowieckie) podmiotów przemysłowych oraz od 14,5% (woj. kujawsko-pomorskie) do 32,5% (woj. zachodniopomorskie) jednostek usługowych. W następnej edycji badań, obejmującej lata 2008-2010, odsetek przedsiębiorstw podkreślających istotne trudności w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania wynosił od 24,5% (woj. kujawsko-pomorskie) do 34,1% (woj. podkarpackie) w sektorze przemysłowym oraz od 16,9% (woj. podlaskie) do 24,6% (woj. podkarpackie) w segmencie usługowym. Ostatnią z identyfikowanych barier ekonomicznych dla innowacji były zbyt wysokie koszty tych procesów. W latach 2004-2006 przeszkodę tę dostrzegało od 30,4% (woj. pomorskie) do 39,9% (woj. lubelskie) przedsiębiorstw przemysłowych oraz od 21,7% (woj. kujawsko-pomorskie) do 39,1% (woj. zachodniopomorskie) firm usługowych. Istotnych różnic w tym zakresie nie odnotowano w latach 2008-2010, w których zbyt wysokie koszty innowacji postrzegało w kategorii bariery o wysokim znaczeniu od 31,5% (woj. mazowieckie) do 39,6% (woj. lubuskie) podmiotów przemysłowych oraz od 24,1% (woj. mazowieckie) do 31,8% (woj. podkarpackie) jednostek usługowych.

W badanych okresach zachodziły różnokierunkowe zmiany w zakresie odsetka wskazań przedsiębiorstw poszczególnych województw na wysokie znaczenie ekonomicznych barier działalności innowacyjnej. Biorąc pod uwagę odchylenia równe co najmniej 5 punktom procentowym, zauważyłem, że:

- udział przedsiębiorstw, które utożsamiały brak środków finansowych w przedsiębiorstwie lub grupie przedsiębiorstw z istotną barierą działalności innowacyjnej, zmniejszył się znacząco w sektorze przemysłowym woj. mazowieckiego (l. 2004-2006: 40,0%; l. 2008-2010: 30,7%), małopolskiego (l. 2004-2006: 37,4%; l. 2008-2010: 28,8%), warmińsko-mazurskiego (l. 2004-2006: 41%; l. 2008-2010: 34,7%), podlaskiego (l. 2004-2006: 41,7%; l. 2008-

- 2010: 36,0%), kujawsko-pomorskiego (l. 2004-2006: 35,0%; l. 2008-2010: 30,0%) oraz usługowym woj. podlaskiego (l. 2004-2006: 30,3%; l. 2008-2010: 20,0%), świętokrzyskiego (l. 2004-2006: 29,4%; l. 2008-2010: 21,9%) i zachodniopomorskiego (l. 2004-2006: 32,0%; l. 2008-2010: 25,3%),
- odsetek przedsiębiorstw uznających brak środków finansowych ze źródeł zewnętrznych za istotną barierę procesów innowacyjnych obniżył się widocznie w sektorze przemysłowym woj. mazowieckiego (l. 2004-2006: 35,7%; l. 2008-2010: 27,0%) oraz usługowym woj. opolskiego (l. 2004-2006: 32,0%; l. 2008-2010: 20,8%), podlaskiego (l. 2004-2006: 27,5%; l. 2008-2010: 16,9%), zachodniopomorskiego (l. 2004-2006: 32,5%; l. 2008-2010: 22,0%) i świętokrzyskiego (l. 2004-2006: 25,4%; l. 2008-2010: 20,0%),
 - udział przedsiębiorstw, które wskazywały na duże znaczenie zbyt wysokich kosztów innowacji istotnie zmniejszył się w sektorze przemysłowym woj. mazowieckiego (l. 2004-2006: 39,3%; l. 2008-2010: 33,0%) i usługowym woj. zachodniopomorskiego (l. 2004-2006: 39,1%; l. 2008-2010: 31,6%), podlaskiego (l. 2004-2006: 32,1%; l. 2008-2010: 25,2%) i opolskiego (l. 2004-2006: 30,9%; l. 2008-2010: 25,6%).

Pomijając odmienny kierunek zmian, równoznaczny z nasileniem negatywnego oddziaływania poszczególnych barier, zauważyłem, że nawet województwa z najniższym udziałem przedsiębiorstw, które wskazały na wysokie znaczenie ekonomicznych przeszkód działalności innowacyjnej, nie miały zadowalającej sytuacji. Ponadto pozytywne zmiany zaszły w niewielkiej liczbie województw i nie były tożsame z pozytywnym rezultatem, ponieważ nie doprowadziły do satysfakcjonującego ograniczenia negatywnego oddziaływania badanych barier.

W świetle tych wniosków uznałem, że krajowe i regionalne działania finansowe, które są komponentem procesów innowacyjnych przedsiębiorstw, dezorganizuje występująca luka finansowa i kapitałowa, co oznacza, że wiele projektów innowacyjnych nie znajduje źródeł finansowania (pozytywna weryfikacja drugiej hipotezy badawczej).

Antidotum wobec braku środków finansowych ze źródeł zewnętrznych oraz ich niedosytu w przedsiębiorstwie lub w grupie przedsiębiorstw miał być kredyt technologiczny, wsparty działaniami Krajowego Funduszu Kapitałowego i możliwością tworzenia centrów badawczo-rozwojowych.

W latach 2006-2008 preferencyjną linią kredytową objęto 72 jednostki gospodarcze, z którymi zawarto umowy na kwotę 195 mln zł, z czego umorzono zaledwie 10,6 mln zł (5,4% sumy przyznanych kredytów). Zdecydowanie lepsze wyniki kredytu technologicznego odnotowano od 2009 do 2011 roku. W tym okresie podpisano 145 umów, udostępniając przedsiębiorstwom 512,3 mln zł z sumarycznym dofinansowaniem na poziomie 319,2 mln zł. Kredyty te i związane z nimi dotacje z odmienną intensywnością wspomagały przedsiębiorstwa różnych regionów Polski. Z dostępnych danych za lata 2009-2011 wynika, że pomoc ta w zasadniczej części trafiła do przedsiębiorstw regionów: wielkopolskiego, mazowieckiego, śląskiego, łódzkiego, pomorskiego i podkarpackiego (kwoty uzyskanych kredytów – odpowiednio: 114,9, 56,9, 53,7, 52,6, 42,3 i 40,6 mln zł). Firmy pozostałych dziesięciu województw skorzystały z niespełna 30% ogółu

środków kredytu technologicznego (KT). Bardzo zbliżony rozkład w regionach Polski przyjęła pomoc w postaci dofinansowań KT.

Krajowy Fundusz Kapitałowy zgromadził budżet inwestycyjny bliski miliarda złotych. Z jego udziałem powołano 12 funduszy wysokiego ryzyka (stan na grudzień 2011 r.) z łącznym kapitałem w wysokości 704 mln zł (zaangażowanie KFK nie wyższe niż 352 mln zł). Mapa ich inwestycji objęła 7 województw (dolnośląskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, pomorskie, śląskie, wielkopolskie), ale wśród wspieranych 16 podmiotów aż 9 miało siedzibę na Mazowszu lub w Małopolsce. Niski stopień aktywności inwestycyjnej wspartych funduszy dokumentuje także ich zaangażowanie finansowe w przedsiębiorstwa w relacji do posiadanych zasobów (nie więcej niż 14,1% dyspozycyjnych kapitałów).

W latach 2008-2011 status centrum badawczo-rozwojowego uzyskało 31 podmiotów, ale 9 spośród nich utraciło to miano. Z 22 zachowanych CBR-ów najwięcej przypadło w udziale woj. śląskiemu (8) oraz mazowieckiemu (6). Warto również dodać, że centra badawczo-rozwojowe, zgodnie z intencją ustawodawcy, miały zachęcać prywatne przedsiębiorstwa do zwiększania nakładów na B+R, a zdecydowana większość z nich powstała w wyniku komercjalizacji jednostek badawczo-rozwojowych.

Przytoczone dane na temat kredytu technologicznego, Krajowego Funduszu Kapitałowego i centrów badawczo-rozwojowych trudno utożsamiać z sukcesem prawodawcy (C_{PS}). Regulacje ustaw o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (rodzód KT i CBR-ów) oraz o Krajowym Funduszu Kapitałowym (geneza KFK) z pewnością nie doprowadziły do oczekiwanych zasileni działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, tak w sensie wartości tej pomocy, jak i kręgu jej beneficjentów. Ponadto, zaoferowana pomoc publiczna nie tylko nie wypełniła luki finansowej i kapitałowej, ale również zaprzeczyła idei wyrównywania międzyregionalnych dysproporcji rozwojowych, gdyż większość jej środków skierowano do województw z początku listy rankingowej pod względem PKB na 1 mieszkańca (pozytywna weryfikacja trzeciej hipotezy badawczej).

Czwarta hipoteza badawcza zakładała, że regionalne strategie innowacji (RSI) nie prowadzą do rozwiązania problemu luki finansowej i kapitałowej, gdyż nie kształtują powiązań w grupie dawców kapitału, które mogłyby przekształcić zbiór tych jednostek w całościowe, uporządkowane środowisko (brak strategicznych propozycji bądź ich konkretyzacji i implementacji).

Weryfikację tej hipotezy połączyłem z odpowiedzią na kluczowe pytanie – czy sporządzone strategie innowacji we wszystkich województwach Polski faktycznie wiodą lub mogą prowadzić do przełamania ekonomicznych barier opracowywania i wdrażania nowych bądź istotnie ulepszonych rozwiązań produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych? Prawdziwe dążenia w tym względzie – jak przyjąłem dalej – odślaniają odpowiedzi na następujące pytania:

- W_1 – czy RSI definiują cele i/lub podporządkowane im działania ukierunkowane na wspomaganie przedsiębiorstw w sferze finansowania działalności innowacyjnej?
- W_2 – czy beneficjentem tych propozycji są wszystkie przedsiębiorstwa, niezależnie od ich wielkości i etapów rozwoju?
- W_3 – czy zamiary te, niezależnie od ich usytuowania w hierarchicznej wiązce dążeń (np. cele strategiczne, operacyjne), prowadzą do rozwiązań

systemowych, tj. powstania całościowych i uporządkowanych środowisk finansowego wsparcia innowatorów w oparciu o kapitały regionalne i ponadregionalne oraz środki komercyjne i publiczne?

- W₄ – czy dążenia te mają trwały charakter, kontynuowany zapisami zaktualizowanych strategii innowacji?
- W₅ – czy wytyczne RSI dotyczące finansowego wsparcia innowatorów są skonkretyzowane określonymi projektami?
- W₆ – czy projekty te zostały zrealizowane lub są implementowane?

W badaniach uznałem, że zbiór tych pytań ma spójny charakter, co oznacza, że negatywna odpowiedź na którekolwiek z nich dewaluje rozwiązania strategii, gdyż nie wykreują one systemowego finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (tab. 4).

Tab. 4. Weryfikacja celów RSI pod kątem ich użyteczności na rzecz budowy systemowego finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw

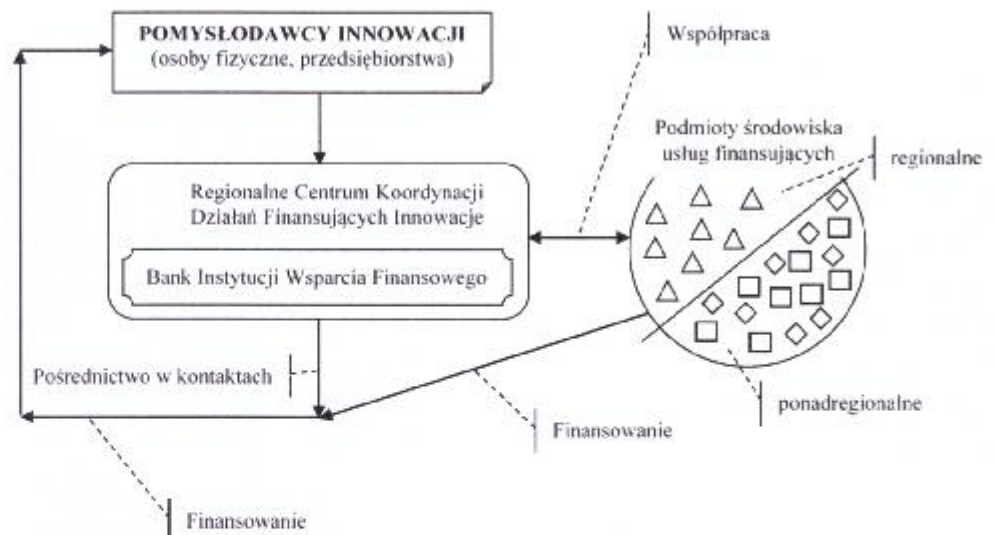
Region	Weryfikacja											
	początkowych (pierwszych) RSI						zaktualizowanych RSI					
	W ₁	W ₂	W ₃	W ₄	W ₅	W ₆	W ₁	W ₂	W ₃	W ₄	W ₅	W ₆
dolnośląski	●	●	#	←	←	←	●	●	#	←	←	←
kujawsko-pomorski	●	●	#	←	←	←	brak aktualizacji					
lubelski	●	●	#	←	←	←	brak aktualizacji					
lubuski	●	●	#	←	←	←	●	●	#	←	←	←
łódzki	●	●	#	←	←	←	●	●	●	○	#	←
małopolski	●	●	#	←	←	←	●	●	#	←	←	←
mazowiecki	●	●	#	←	←	←	brak aktualizacji					
opolski	●	●	#	←	←	←	brak aktualizacji					
podkarpacki	●	●	#	←	←	←	●	●	#	←	←	←
podlaski	●	●	#	←	←	←	brak aktualizacji					
pomorski	●	●	●	○	#	←	brak aktualizacji					
śląski	●	#	←	←	←	←	●	●	#	←	←	←
świętokrzyski	●	●	#	←	←	←	brak aktualizacji					
warmińsko-mazurski	●	●	#	←	←	←	●	●	#	←	←	←
wielkopolski	●	●	#	←	←	←	●	●	●	○	#	←
zachodniopomorski	●	#	←	←	←	←	●	●	#	←	←	←

- weryfikacja pozytywna,
 - weryfikacja neutralna z pomostowym przejściem do kolejnego kryterium ze względu na brak aktualizacji RSI,
 - # weryfikacja negatywna, kwestionująca rozwiązania strategii, gdyż nie wykreują one regionalnego systemu finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw,
 - ← weryfikacja niepotrzebna, gdyż użyteczność RSI na rzecz budowy regionalnego systemu finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw podważa negatywna odpowiedź na jedno z poprzednich pytań.
- Źródło: opracowanie własne.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdziłem, że (C_{P6}):

- nie ma RSI ze strukturą dążeń i/lub odpowiadających im zadań, które pomijałyby problem finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw,
- beneficjentem celów i/lub działań ukierunkowanych na kształtowanie źródeł finansowania procesów innowacyjnych są na ogół wszystkie przedsiębiorstwa, ale czasami wyraźnie preferuje się sektor MŚP (np. woj. dolnośląskie – RSI z 2011 r., kujawsko-pomorskie – RSI z 2004 r., podlaskie – RSI z 2005 r.),
- cele RSI rzadko dostrzegają potrzebę wykreowania uporządkowanego i całościowego środowiska finansowego wsparcia innowatorów, bo zazwyczaj koncentrują się na podmiotach i/lub instrumentach, które z założenia mają prowadzić do przełamania ekonomicznych barier działalności innowacyjnej firm; wśród nich wymienia się m.in. fundusze: pożyczkowe, poręczeniowe, gwarancyjne, kapitału zaangażowanego, wysokiego ryzyka, a także granty, preferencyjne linie kredytowe, programy stypendialne, dotacje, ulgi i preferencje podatkowe,
- dziewięć spośród szesnastu regionalnych strategii innowacji doczekało się swoich aktualizacji, ale siedem z nich nadal formułuje cele, które rozmiągają się z ideą całościowego i uporządkowanego pokrywania kosztów innowacji; ponadto, nowe cele i określone nimi reorientacje, nie są pochodną osiągnięcia zaplanowanych wcześniej dążeń, gdyż wskazują one, że problem finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw nie został rozwikłany i wciąż poszukuje się sposobu jego rozwiązania,
- przemysłane, systemowe rozwiązania regionalnych strategii innowacji w zakresie finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (RSI woj.: łódzkiego z 2013 r., pomorskiego z 2004 r. i wielkopolskiego z 2011 r.) nie mają charakteru użytecznego, gdyż nie zostały rozwinięte stosownymi projektami.

Naturalną puentą przedstawionych rozważań jest model regionalnego systemu finansowania działalności innowacyjnej (RSFDI; C_{P7}).

Rys. 3. Regionalny system finansowania działalności innowacyjnej – ujęcie modelowe

Źródło: opracowanie własne.

W moim zamyśle strukturę tę ma tworzyć sieć regionalnych podmiotów wsparcia finansowego o różnej formie własności i orientacji działalności (komercyjnej, użyteczności publicznej) spięta Regionalnym Centrum Koordynacji Działań Finansujących Innowacje (RCKDFI) i otwarta za jego pośrednictwem na ponadregionalne usługi finansujące, w tym o charakterze pomocowym. Definityjne ujęcie RSFDI rozwija uproszczony model tej struktury (rys. 3). Schemat ten odśladania mnogość podmiotów i występujących między nimi powiązań, ale przede wszystkim wskazuje na kluczową rolę RCKDFI. W jego kompetencji spoczywa transformacja osobnych działań reprezentantów regionalnego i ponadregionalnego środowiska wsparcia finansowego innowatorów w zogniskowaną wiązkę wspólnych inicjatyw na rzecz pokrywania kosztów procesów innowacyjnych zachodzących w regionie. Uogólniając, zadania RCKDFI można usystematyzować w dwóch grupach, wyodrębniając kwestie związane z kształtowaniem systemowego środowiska współpracy podmiotów finansujących innowacje oraz sprawy związane z oceną i finansowaniem projektów innowacyjnych. Ich pełna gama w całości koresponduje z postulowanymi właściwościami RSFDI.

Zadania RCKDFI trudno jest ważyć, przypisując im mniejsze lub większe znaczenie, ale w ich gronie szczególnie istotne wydaje się utworzenie i rozwijanie Banku Instytucji Wsparcia Finansowego (BIWF), tj. jednostki gromadzącej dane na temat potencjalnych dawców kapitału z uwzględnieniem ich ofert i współpracującej z tymi podmiotami na rzecz pokrywania kosztów nowych lub istotnie ulepszonych rozwiązań.

Aplikacyjne walory tej koncepcji dopełniają projekty proinnowacyjnych podmiotów finansowych, tj. Regionalnego Funduszu Kapitałowego, Proinnowacyjnej Platformy Regionalnych Pożyczek Internetowych i Regionalnego Funduszu Wspomagania Transakcji Finansujących Innowacje.

Przedstawiony, zasadniczy tok rozważań poprzedziłem krytyczną analizą piśmiennictwa z zakresu teorii innowacji i rozwoju regionalnego. Za włączeniem tych zagadnień w obszar prowadzonych dociekań przemawiała m.in.:

- potrzeba przyjęcia konwencyjnych definicji i klasyfikacji, które jednoznacznie określają pole znaczeniowe używanych pojęć i zasady ich porządkowania w zakresie omawianych i badanych zagadnień (np. działalność innowacyjna, innowacje, typy innowacji),
- konieczność osadzenia badanego problemu w szerszym kontekście, którego tła nie sposób pominąć w rozpoznawaniu, badaniu i projektowaniu źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw na poziomie regionalnym.

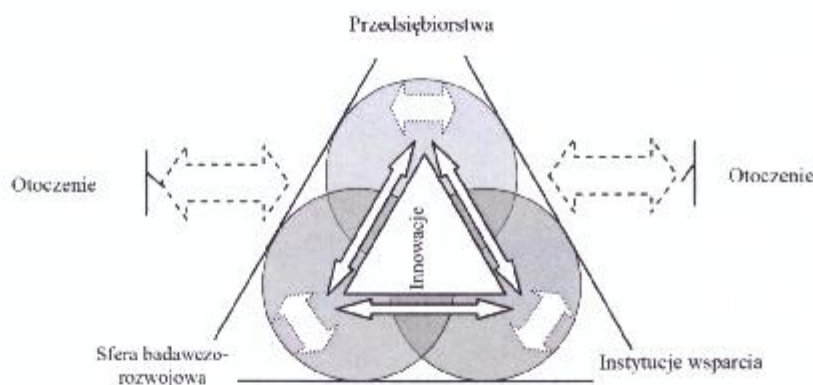
W tej części pracy zaproponowałem m.in. oryginalną typologię innowacji oraz nowe, modelowe ujęcie regionalnego systemu innowacji.

Klasyczne porządkowanie nowych lub znacząco udoskonalonych rozwiązań (kryteria, rodzaje innowacji) rozwinąłem o podstawy identyfikacji określonych typów innowacji. Zabieg ten dopełniłem przemyśleniami na temat komplementarności różnych podziałów, wskazując, że mogą one przybrać dwojaką postać, tj. prostych, dualnych dopełnień oraz złożonych form, prowadzących do wieloaspektowej charakterystyki określonych zmian. Wyrazem pierwszych uzupełnień są np.

związki w układzie kryteriów oryginalności i poziomu innowacji w skali rynku. Precyzując, innowacja imitacyjna może być postrzegana w kategoriach nowości z perspektywy określonej wspólnoty państw (innowacja wspólnotowa), danego kraju (innowacja krajowa) bądź tylko podmiotu gospodarczego (innowacja indywidualna). Szersze spektrum kombinacji skupia jednak drugi wymiar komplementarności. Przykładowo, innowacja produktowa bywa kreatywną (jednocześnie światową) albo imitacyjną (dalej wspólnotową, krajową i/lub indywidualną), co nie wyklucza jej dookreślenia jako sprzężonej bądź niesprzężonej, ani też autonomicznej lub indukowanej itd.

Analizę definicji i modeli regionalnych systemów innowacji (RIS) spuentowałem uchwyceniem elementarnych właściwości tych struktur. Za takie uznałem:

- interakcje w środowisku aktorów regionu, warunkujące powstawanie i dynamizowanie procesów innowacyjnych,
- przestrzenną alokację w granicach regionu,
- otwartość na rzecz zewnętrznych jednostek i/lub ich systemowych układów,
- wewnętrzną spójność kształtowaną na wzór systemów (aktorzy i występujące między nimi interakcje tworzą całościowy, uporządkowany układ z określonymi zasadami gry).

- ⇌ interakcje w obrębie wierzchołków złotego trójkąta,
- ↔ sprzężenia zwrotne między wierzchołkami złotej figury,
- ⇌ wzajemne oddziaływanie w układzie RIS (złoty trójkąt) - otoczenie.

Rys. 4. Regionalny system innowacji – ujęcie modelowe
Źródło: opracowanie własne

W perspektywie tych cech przyjąłem że RIS, uwzględniając rodzime uwarunkowania, osadza się na koncepcji intensyfikowania innowacji kreatywnych i/lub imitacyjnych w administracyjnym regionie z wykorzystaniem, po pierwsze (względem ważności), wewnętrznych sprzężeń zwrotnych, które lokują się

w całościowym i uporządkowanym środowisku aktorów tej przestrzeni (przedsiębiorstw, sfery B+R, instytucji wsparcia), po drugie, interakcji zewnętrznych wzbudzanych na styku jednostek regionalnych i ich partnerów z otoczenia (spoza regionu) i/lub ich systemowych układów (np. inne rodzime RIS, zagraniczne RIS).

Ponadto, zauważyłem, że graficznym uproszczeniem RIS powinien być trójkąt symbolizujący uporządkowany i całościowy układ tej struktury oraz systematyzujący regionalne podmioty działalności innowacyjnej w triadzie przedsiębiorstwa – sfera B+R – instytucje wsparcia, a także kategoryzujący interakcje wewnętrzne i zewnętrzne (rys. 4).

Mój wkład do dorobku naukowego w dyscyplinie ekonomia sprowadza się do:

- opracowania modelu regionalnego systemu finansowania działalności innowacyjnej wraz z koncepcją grupy instytucji finansujących [Głuszczyk 2015, s. 166-190],
- propozycji powiązania uporządkowanych – według kryteriów prawa własności i źródła pochodzenia – środków i instrumentów finansujących innowacje z fazą rozwoju przedsiębiorstwa innowacyjnego [Głuszczyk 2015, s. 75-79],
- stworzenia decyzyjnego modelu wyboru źródeł finansowania innowacji [Głuszczyk 2015, s. 79-81],
- nowego, modelowego ujęcia regionalnego systemu innowacji [Głuszczyk 2015, s. 55-56],
- zestawienia kryteriów podziału innowacji i ich typów ze wskazaniem podstaw identyfikacji [Głuszczyk 2015, s. 16-20],
- zaproponowania systematyki źródeł i barier finansowania działalności innowacyjnej na rzecz modyfikacji sprawozdań o innowacjach w przemyśle i sektorze usług [Głuszczyk 2015, s. 94-95],
- zestawienia kryteriów weryfikacji i oceny celów regionalnych strategii innowacji pod kątem ich użyteczności dla budowy systemowego finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw [Głuszczyk 2015, s. 147-165],
- usystematyzowania wiedzy z zakresu finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw.

2.2. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze – aktywność naukowa

2.2.1. Publikacje, udział w konferencjach naukowych

Zasadniczy nurt moich badań po doktoracie powiązałem z tematyką innowacji i aspektem regionalnym tych procesów, a zwłaszcza źródeł i barier pokrywania kosztów procesów innowacyjnych przedsiębiorstw (tab. 5). Prace w tym zakresie uwieńczyłem m. in.:

- propozycją definicji regionalnej strategii innowacji (RSI), regionalnej polityki innowacyjnej (RPI) i regionalnego systemu innowacji (RIS) ze wskazaniem na logiczną sekwencję triady tych pojęć [P₁₂, P₃₇, K₂₀]¹,
- adaptacją zasad polityki regionalnej UE na grunt intra- i interregionalnej polityki innowacyjnej [P₁₃, K₁₈],
- ustaleniem stopnia odwzorowania elementarnych właściwości RIS w zdefiniowanych dążeniach regionalnych strategii innowacji polskich województw (kluczowe pytania: czy cele (dążenia) RSI prowadzą do wykształcenia interakcji w środowisku złotego trójkąta (aktorów regionu)?; czy dążenia (cele) RSI respektują potrzebę budowania interaktywnych relacji z bliższym i dalszym otoczeniem województwa?; czy wytyczne objęte planem strategicznym uwzględniają instytucjonalny obraz regionu, tj. czy wskazują na wiodące podmioty, strony interakcji, w tym zwłaszcza na jednostki ogniskujące wspólne działania na rzecz innowacji?) wraz określeniem rekomendacji na rzecz aktualizacji tych strategii [P₁₇, P₃₂, P₃₇, K₂₁],

Tab. 5. Zasadnicze kierunki badań po doktoracie (publikacje, konferencje)

Zasadnicze kierunki badań	Publikacje	Konferencje
Innowacje i aspekt regionalny tych procesów	P ₁₂ , P ₁₃ , P ₁₇ , P ₁₉ , P ₂₁ , P ₂₄ , P ₃₂ , P ₃₇ , P ₄₂ , P ₄₅ .	K ₁₆ , K ₁₈ , K ₂₀ , K ₂₁ , K ₂₂ , K ₂₃ , K ₂₆ , K ₃₁ , K ₃₃ , K ₃₄ , K ₄₃ .
Źródła i bariery pokrywania kosztów procesów innowacyjnych przedsiębiorstw	P ₃ , P ₄ , P ₅ , P ₆ , P ₇ , P ₈ , P ₉ , P ₁₀ , P ₁₁ , P ₁₄ , P ₁₈ , P ₂₂ , P ₂₃ , P ₂₆ , P ₂₇ , P ₂₈ , P ₃₀ , P ₃₁ , P ₃₃ , P ₃₄ , P ₃₅ , P ₃₆ , P ₃₈ , P ₃₉ , P ₄₁ , P ₄₄	K ₁ , K ₄ , K ₅ , K ₆ , K ₇ , K ₈ , K ₉ , K ₁₀ , K ₁₂ , K ₁₃ , K ₁₄ , K ₁₅ , K ₁₉ , K ₂₄ , K ₂₅ , K ₂₈ , K ₂₉ , K ₃₀ , K ₃₅ , K ₃₆ , K ₃₇ , K ₃₈ , K ₃₉ , K ₄₀ , K ₄₁ , K ₄₂
Metodyczne aspekty oceny gospodarki lokalnej, w tym lokalnego rynku pracy	P ₁ , P ₁₅ , P ₁₆ , P ₂₀ , P ₄₇ , P ₄₈ , P ₄₉ .	K ₂ , K ₁₁ , K ₁₇ , K ₂₇ , K ₄₆ , K ₄₇ , K ₄₈ .

- określeniem przesłanek osiągania konsensusu wśród podmiotów regionalnych [P₄₅, K₄₃], płaszczyzn identyfikowania atutów i słabości w zakresie innowacyjności regionu oraz modelowej wiązki celów regionalnych strategii innowacji [P₁₉, K₂₂],
- systematyką komercyjnych źródeł finansowania procesów innowacyjnych przedsiębiorstw [P₄₁, K₄₁],
- identyfikacją celów polskich, regionalnych strategii innowacji ukierunkowanych na pokrywanie kosztów działalności innowacyjnej wraz z systematyką proponowanych źródeł finansowania procesów innowacyjnych na bazie polskich RSI i wyznaczeniem postulowanych zmian w tej kwestii [P₄₄, K₄₂],

¹ Alfanumeryczne oznaczenia odwołują się do załącznika 5 wskazując odpowiednio na pozycje w wykazie publikacji (P₁, P₂, ..., P_n – publikacja pod pozycją 1, 2, ..., n) i konferencji (K₁, K₂, ..., K_n – konferencja pod pozycją 1, 2, ..., n).

- ustaleniem mankamentów klasyfikacji źródeł i barier finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w zaleceniach Oslo Manual 2005 oraz polskich sprawozdaniach o innowacjach w przemyśle i sektorze usług [P₅],
 - identyfikacją źródeł finansowania (lata 2006-2009) i ekonomicznych barier działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (lata 2004-2006, 2008-2010) na bazie sprawozdań o innowacjach w przemyśle i sektorze usług [P₇, P₂₆, P₂₇, K₁₅, K₂₄, K₃₀],
 - rozpoznaniem przeszkód działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (ekonomicznych, rynkowych, instytucjonalnych, związanych z wiedzą oraz innymi przyczynami zaniechania procesów innowacyjnych) wraz z ustaleniem rangi barier ekonomicznych na tle innych utrudnień procesów innowacyjnych w latach 2004-2006 i 2008-2010 [P₁₄, P₁₈, K₁₉],
 - ustaleniem czynników ograniczających akcje kredytowe na innowacje w sektorze MŚP (cechy MŚP, właściwości projektów innowacyjnych, polityka kredytowa banków) [P₃₃, K₁₂],
 - oceną implementacji rozwiązań ustawowych na rzecz wsparcia finansowego procesów innowacyjnych przedsiębiorstw (centra badawczo-rozwojowe, kredyt technologiczny, Krajowy Fundusz Kapitałowy) [P₆, P₈, P₂₈, P₃₉, K₈, K₁₀, K₃₈, K₃₉].
- Kolejną sferę moich zainteresowań badawczych wypełniły metodyczne aspekty oceny gospodarki lokalnej, w tym lokalnego rynku pracy.

W ramach diagnostyki gospodarki lokalnej zestawilem merytoryczne, formalne i statystyczne kryteria doboru cech do syndromu diagnostycznego, a także określiłem potencjalne modyfikacje procedury standaryzacji symptomów opartej na klasycznych podstawach odniesienia (P₄₉, K₄₈). Rozważania w tym zakresie dopełniłem oceną przydatności danych budżetowych w procesie ustalania stanu gospodarki lokalnej (P₄₈, K₄₇) oraz propozycją formułowania uspołecznionej oceny jakości życia (P₄₇, K₄₆), uznając ją za składową identyfikacji rozwoju lokalnego.

Za podstawę formułowania sądów wartościujących na temat lokalnego rynku pracy przyjąłem metody obiektywne i subiektywne, mając na uwadze ich ograniczoną substytucyjność pod względem otrzymywanych wyników badań. W tym nurcie sformułowałem propozycje opisu lokalnego rynku pracy:

- grupując cechy zestawiane w ramach Banku Danych Lokalnych i/lub konstruowane na ich podstawie wskaźniki z określeniem przedmiotu i celu obserwacji (P₂₀, K₂₇),
- precyzując przedmiot obserwacji sondażowej, podmioty opiniotwórcze, rodzaje zdawanych pytań i zalecane skale ocen (P₁₅, K₁₇).

Zaproponowane rozwiązania zweryfikowałem oceniając jeleniogórski rynek pracy (P₁₅, P₁₆, K₂₇). Ponadto, w ramach tych zagadnień zająłem się problemem pomiaru stopy bezrobocia (P₁, K₂).

Mój dorobek publikacyjny po doktoracie dokumentują prace zamieszczone w następujących czasopismach i seriach wydawniczych:

- Biblioteka Regionalisty,

- Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu (Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce, Inwestycje finansowe i ubezpieczenia - tendencje światowe a polski rynek, Zarządzanie i Marketing)
- Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (Ekonomia, Economics, Gospodarka i przestrzeń, Gospodarka lokalna w teorii i praktyce, Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce, Gospodarka przestrzenna, Gospodarka przestrzenna XXI wieku – nowe wyzwania, Gospodarka regionalna w teorii i praktyce, Innowacyjność w rozwoju lokalnym i regionalnym, Kryzys finansowy a programowanie rozwoju jednostek przestrzennych, Kształtowanie się nowej przestrzeni w gospodarce globalnej, Problemy rozwoju regionalnego, Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego, Przestrzeń a rozwój, Economy and Space, Local and Regional Economy in Theory and Practice, Regional Economy in Theory and Practice),
- Przegląd Prawa Publicznego,
- Studia Regionalia (International Aspects of Spatial Economy, Some Aspects of Spatial Economy, Spatial Economy – Contemporary Determinants, Trends and Tendencies),
- Wiadomości Statystyczne,
- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego (Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego. Finanse, rachunkowość, przedsiębiorczość),
- Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu (Finanse publiczne i rozwój przedsiębiorczości w regionach, Przestrzeń w nowych realiach gospodarczych, Rozwój regionów i przedsiębiorczość wobec kryzysu gospodarczego),
- Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu (Finanse i rachunkowość, Kierunki zmian w polskim systemie finansów publicznych ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa, Możliwości finansowania rozwoju jednostek samorządu terytorialnego w Polsce, Rola instytucji publiczno-prywatnych w gospodarce regionu),

oraz wydawnictwach:

- Uniwersytetu Ekonomicznego w Pradze,
- Uniwersytetu w Ústí nad Labem,
- Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska.

Wyniki moich badań po doktoracie prezentowałem również na krajowych, w tym międzynarodowych, oraz zagranicznych konferencjach naukowych zorganizowanych przez:

- Uniwersytet Ekonomiczny w Pradze,
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Akademię Ekonomiczną we Wrocławiu,
- Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach,
- Uniwersytet Szczeciński,
- Uniwersytet w Hradec Králové,
- Uniwersytet w Ústí nad Labem,

- Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu,
- Wyższą Szkołę Zarządzania i Finansów we Wrocławiu.

W okresie przed doktoratem tematykę moich badań, artykułów i referatów zdominowały zagadnienia związane ze współpracą sektora bankowego i samorządowego oraz z ideą bankowości regionalnej (tab. 6). Sferą analiz objąłem banki spółdzielcze, bo w ich restrukturyzacji widziałem możliwość spełnienia koncepcji banków regionalnych.

Tab. 6. Zasadnicze kierunki badań przed doktoratem (publikacje, konferencje)

Zasadnicze kierunki badań	Publikacje	Konferencje
Banki spółdzielcze i regionalne	P ₅₅ , P ₅₆ , P ₅₈ , P ₅₉ , P ₆₂	K ₅₂ , K ₅₃ , K ₅₄ , K ₅₆
Współpraca sektora bankowego i samorządowego	P ₅₄ , P ₅₇ , P ₅₈ , P ₆₃ , P ₆₇ , P ₆₈ , P ₆₉	K ₅₅ , K ₅₇ , K ₅₈ , K ₆₀ , K ₆₁ , K ₆₂

Mój dorobek naukowy przed doktoratem dokumentują publikacje zamieszczone w Pracach Naukowych Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu oraz miesięczniku Bank. Wyniki tych badań prezentowałem także na krajowych, w tym międzynarodowych, konferencjach naukowych zorganizowanych przez Akademię Ekonomiczną im. O. Langego we Wrocławiu.

2.2.2. Udział w projektach badawczych

Po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyłem w trzech projektach badawczych. W latach 2008-2010 byłem współwykonawcą projektu badawczo-rozwojowego Narodowego Centrum Badań i Rozwoju pt. *Innowacyjność europejskiej przestrzeni regionalnej a dynamika rozwoju gospodarczego*, który zrealizowałem wraz z zespołem Katedry Gospodarki Regionalnej pod kierunkiem Pani prof. zw. dr hab. Danuty Strahl. Projekt ten został zakończony monografią, której jestem współautorem:

Głuszczyk D. (2010), *Cele strategiczne regionalnych strategii innowacji – ocena z elementami analizy porównawczej oraz rekomendacje*, [w:] *Innowacyjność europejskiej przestrzeni regionalnej a dynamika rozwoju gospodarczego*, red. Strahl D., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 157-192.

W 2002 roku brałem udział jako współwykonawca w dwóch projektach badawczych pt. *Planowanie strategiczne rozwoju lokalnego i regionalnego* oraz *Problemy gospodarki samorządu terytorialnego*. Projekty te były realizowane pod kierunkiem Pani prof. zw. dr hab. Danuty Strahl w ramach badań statutowych Katedry Gospodarki Regionalnej.

Przed uzyskaniem stopnia doktora uczestniczyłem w trzech projektach badawczych. W latach 1997-1998 brałem udział w granicie Komitetu Badań Naukowych pt. *Taksonomia struktur w badaniach regionalnych* (KBN Nr 1 H02B 010 12), który zrealizowałem wraz z zespołem Katedry Gospodarki Regionalnej

pod kierunkiem Pani prof. zw. dr hab. Danuty Strahl. Projekt ten został zakończony monografią, której jestem współautorem:

Głuszczyk D. (1998), *Rozwój infrastruktury finansowej w regionach Polski*, [w:] *Taksonomia struktur w badaniach regionalnych*, red. Strahl D., Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław, s. 258-262.

W 1998 roku uczestniczyłem w projekcie badawczo-rozwojowym *Zarządzanie rozwojem lokalnym: studium przypadków* sfinansowanym ze środków Programu Wspierania Szkolnictwa Wyższego Fundacji im. Stefana Batorego w Warszawie, który zrealizowałem wraz z zespołem Katedry Gospodarki Regionalnej pod kierunkiem Pana prof. UE dra hab. Ryszarda Broła. Projekt ten został zakończony monografią, której jestem współautorem:

Głuszczyk D. (1998), *Polkowice – kompetencje i skuteczność władzy lokalnej*, [w:] *Zarządzanie rozwojem lokalnym – studium przypadków*, red. Broł R., Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław, s. 99-118.

W latach 1996-1997 brałem udział w grancie Głównego Urzędu Statystycznego pt. „*Weryfikacja projektu Banku Danych Lokalnych. Opracowanie docelowej koncepcji Banku Danych Lokalnych i jego prototypu. Identyfikacja potrzeb użytkowników statystyki a zakres Banku Danych Lokalnych*”, który zrealizowałem wraz z zespołem Katedry Gospodarki Regionalnej pod kierunkiem Pani prof. zw. dr hab. Danuty Strahl. Prace te zakończyłem współautorskim sprawozdaniem:

Głuszczyk D., Zapart J. (1997), *Sprawozdanie z przeprowadzonych badań ankietowych i bezpośrednich wywiadów dotyczących zapotrzebowania banków i instytucji ubezpieczeniowych na informacje statystyczne gromadzone w projekcie Banku Danych Lokalnych (BDL) lub które powinny się w BDL znaleźć*, Jelenia Góra.

2.2.3. Popularyzacja nauki

Wyniki prowadzonych przeze mnie badań starałem się upowszechniać nie tylko aktywnością publikacyjną i udziałem w konferencjach naukowych, ale również angażując się w inne przedsięwzięcia popularyzujące naukę. Po doktoracie przygotowałem i przeprowadziłem następujące wkłady:

- *Badania ankietowe w praktyce*, XVIII Dolnośląski Festiwal Nauki, Jelenia Góra 09.10.2015 r.,
- *Krajowy Fundusz Kapitałowy*, XVII Dolnośląski Festiwal Nauki, Jelenia Góra 10.10.2014 r.,
- *Systematyka i problem wyboru źródeł finansowania innowacyjnych projektów*, XVI Dolnośląski Festiwal Nauki, Jelenia Góra 11.10.2013 r.,
- *Diagnoza jeleniogórskiego rynku pracy w perspektywie osób aktywnych zawodowo – wyniki badań ankietowych*, Dni Otwartych Drzwi Wydziału Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze Uniwersytetu

Ekonomicznego we Wrocławiu (wykład dla młodzieży ponadgimnazjalnej), Jelenia Góra 05.12.2012 r.,

- *Lokalny rynek pracy – ocena z wykorzystaniem materiałów statystycznych BDL na przykładzie miasta na prawach powiatu Jelenia Góra*, Dni Otwartych Drzwi Wydziału Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (wykład dla młodzieży ponadgimnazjalnej), Jelenia Góra 05.03.2013 r.

2.3. Syntetyczna prezentacja dorobku naukowo-badawczego

Mój dorobek naukowo-badawczy obejmuje 70 publikacji, w tym 14 przed uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych. Są to autorskie i współautorskie opracowania o charakterze monograficznym oraz artykuły naukowe opublikowane w polskich, a także zagranicznych czasopismach naukowych. Zawarte w nich wyniki moich prac zaprezentowałem na krajowych, w tym międzynarodowych, oraz zagranicznych konferencjach naukowych. W sumie wygłosiłem 62 referaty, w tym 13 przed uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych. Dorobek ten dopełniłem udziałem w 6 projektach naukowo badawczych, w tym 3 po doktoracie, oraz 5 wykładami popularyzującymi wyniki moich badań (tab. 7).

Tabela 7. Dorobek i aktywność naukowo-badawcza

Wyszczególnienie	Osiągnięcia naukowo-badawcze	
	przed doktoratem	po doktoracie
Monografie		
▪ autorstwo		1
▪ współautorstwo	3	1
Publikacje naukowe w czasopismach krajowych		
▪ autorstwo	9	47, w tym 6 w j. angielskim
▪ współautorstwo	2	1
Publikacje naukowe w czasopismach zagranicznych		
▪ autorstwo		4, w tym 4 w j. angielskim
▪ współautorstwo		2, w tym 2 w j. angielskim
Wygłoszone referaty		
▪ samodzielnie	12	47, w tym 12 w j. angielskim
▪ wspólnie	1	2, w tym 2 w j. angielskim
Udział w projektach naukowo-badawczych	3	3
Wygłoszone wykłady popularyzujące naukę (wyniki własnych badań naukowych)		5

3. Uzyskane nagrody, wyróżnienia za dorobek i osiągnięcia naukowe

- Medal brązowy za długoletnią służbę, przyznany postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 września 2008 r. (Legitymacja Nr 179-2008-248).

- Nagroda Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Indywidualna Stopnia Drugiego za osiągnięcia w dziedzinie pracy naukowo-badawczej (01 X 2015 r.).
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Indywidualna Stopnia Drugiego za osiągnięcia w dziedzinie pracy naukowo-badawczej (01 X 2014 r.).
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Indywidualna Stopnia Pierwszego za osiągnięcia w dziedzinie pracy naukowo-badawczej (01 X 2012 r.).

Autoreferat opracowałem zgodnie z Komunikatem nr 6/2011 Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów². Kompleksowe zestawienie mojego dorobku w obszarach określonych Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U 2011 nr 196 poz. 1165) zestawia zał. 5. (*Wykaz opublikowanych prac naukowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki*), który opracowałem zgodnie z Komunikatem nr 3/2012 Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów³.

Bibliografia

- Głuszczyk D., 2015, *Finansowanie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Sejmik Województwa Dolnośląskiego, 2005, *Dolnośląska Strategia Innowacji*, Uchwała Nr XXXIX/509/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 kwietnia 2005 r., Wrocław.
- Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, 2005, *Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim*, Uchwała Nr XIX/218/05 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 7 lutego 2005 r., Szczecin.

² Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów,
http://www.ck.gov.pl/images/PDF/komunikaty/wzor_wniosku.pdf, 06.04.2016 r.

³ Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów
<http://www.ck.gov.pl/images/PDF/komunikaty/Kom4/wykaznaukispoleczne.pdf>, 06.04.2016 r.